

22 MAR 2013

RIKSADVOKATEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

REF.:
12/2415 - JAA

VÅR REF.:
2013/00483-005

DATO:
19.03.2013

HØRING - FORSLAG TIL ENDRING I POLITILOVEN

Det vises til departementets høringsbrev med frist 15. mars d.å., og til telefonsamtale med seniorrådgiver Jan Austad hvor det ble gitt fristutsettelse til 22. mars s.å.

Statsadvokatene er bedt om innspill, og det har kommet merknader fra Oslo og Hordaland statsadvokatembeter, som vedlegges.

Politolovens bestemmelser ligger som kjent utenfor riksadvokatens direkte ansvarsområde. I flere tilfeller vil likevel håndtering av politisære forhold kunne ha betydning for påtalemyndighetens arbeid. Etter riksadvokatens syn er det tilfellet for den foreslåtte tilføyelse i politiloven § 14.

Forslaget innebærer meldeplikt for den som vil samle inn penger på offentlig sted til egne eller andres formål, og kan også omfatte den som vil fremføre sang og musikk eller annen form for oppvisning/fremvisning. Slik forslaget er formulert vil det for eksempel også ramme skoleelever som samler inn penger til "Operasjon Dagsverk", eller annet liknende ideelt arbeid. Dette vil selvsagt vil kunne gi politiet utfordringer ved håndhevingen, og utfordre likhetsprinsippet. Etter riksadvokatens syn kan det være grunn til å vurdere unntak etter søknad for innsamling til utelukkende veldedige formål.

Som departementet påpeker kan politiet etter politiloven § 7 nr. 1, gripe inn for å stanse forstyrrelser av den offentlige ro og orden, eller når omstendighetene gir grunn til frykt for slike forstyrrelser. Politiet kan i slike tilfeller blant annet forby opphold i bestemte områder, eller bortvise personer. Etter straffeloven § 390a kan personer som opptrer skremmende, plagsomt eller hensynsløst, og krenker en annens fred, straffes med bøter eller fengsel inntil to år. Etter samme lov § 350 kan den som ved utilbørlig atferd forstyrrer den alminnelige fred og orden eller lovlig ferdsel straffes med bøter eller fengsel inntil to måneder.

Departementet er vel kjent med disse straffebestemmelser, og som kan benyttes ved flere av de tilfeller som skisseres som særlige utfordrende ved tigging. I den foreslåtte tilføyelse

i politiloven § 14 fremgår at politiet kan sette vilkår, samtidig som departementet gir anvisning på at det ikke kan settes vilkår som enkeltvis eller samlet sett i praksis gjør det umulig å samle inn penger på en hensiktsmessig måte.

Departementet foreslår blant annet at det skal kunne settes vilkår om at man ikke kan stanse, eller gå etter mulige givere på gaten. Dette vil etter riksadvokatens syn ikke endre de bevismessige utfordringer ved å fastslå at dette rent faktisk har skjedd. Man står således overfor de samme bevismessige utfordringer som ved ovennevnte straffebestemmelser.

Slik riksadvokaten oppfatter lovforslaget bærer det preg av at man ønsker å gjøre noe med den faktiske situasjonen, men ikke ønsker å ta steget fullt ut ved å forby tigging.

Riksadvokaten reiser spørsmål ved om ikke forutsetningene for opphevelsen av løsgjengerloven § 11 i 2006 nå er endret, og om ikke et forbud bør vurderes i lys av dagens situasjon. For politiet vil et forbud mot tigging selvsagt være mye enklere å håndheve. Det kan også hevdes at selve fenomenet med omfattende, aktiv og pågående tigging nå er mer et nasjonalt anliggende enn et regionalt. I det perspektivet er det kanskje ikke så naturlig å la den enkelte kommune fastsette vedtekter, men at Stortinget i større grad bør regulere dette direkte gjennom lovgivning.

Den foreslåtte tilføyelse i politiloven § 14 vil etter riksadvokatens syn ha liten effekt på de uheldige følger at tigging, eller de tilstøtende problemer man ønsker å komme til livs. Det overlates til politiet å sette vilkår, samtidig som departementets uttalte begrensning om vilkårene i praksis minsker den mulige effekten av endringen. I realiteten overlates de vanskelige og prinsipielle vurderinger til politiet. Det vil også kunne hevdes at eventuelle vilkår gjør det umulig å samle inn penger på en hensiktsmessig måte, med klager til Politidirektoratet som en naturlig følge.

Politidistrikt som allerede har startet med meldeplikt må registrere opplysningene på en eller annen måte, og det antas at dette gjøres ulikt. En positiv effekt av en regulering på området er det kommer ensartede regler for hvordan, og hvilke opplysninger som kan registreres.

Hordaland statsadvokatembeter har i sin uttalelse blant annet pekt på det uheldige i at det ikke skilles mellom voksne og barn, og at dette både kan gi legitimitet til at barn benyttes ved pengeinnsamling, og gi bevismessige utfordringer ved en eventuell senere sak om menneskehandel. Riksadvokaten slutter seg til disse vurderinger.

Riksadvokaten er skeptisk til effekten av den foreslåtte tilføyelse i politiloven § 14.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Terje Nybøe
førstestatsadvokat

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Riksadvokaten
Postboks 8002 Dep.
0030 OSLO

RIKSADVOKATEMBETET
J.nr: 201300483-3
26 FEB. 2013
Arkiv: 551
Saksbeh: TNY

REF.:

VÅR REF.:
2013/00502-003

DATO:
25.02.2013

HØRING - FORSLAG TIL ENDRING I POLITILOVEN

Det vises til Deres brev av 20. februar d.å. vedlagt Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 15. februar d.å.

Oslo statsadvokatembeter gir sin tilslutning til departementets høringsbrev og forslag til nytt punkt 8 i politiloven § 14 første ledd.

Jørn Sigurd Maurud
Embetsleder

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Det Kongelige Justis- og Beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.:
12/2415-JAA

Vår ref.:
2013/00480

Dato:
28.2.2013

Vedr. Høring – Forslag til endring i politiloven (adgang til å pålegge meldeplikt for pengeinnsamling og til å regulere pengeinnsamling på offentlig sted) – Uttalelse fra Hordaland Statsadvokatembeter

Det vises til brev av 15.2.2013 vedlagt forslag til endring i politiloven § 14.

Hordaland Statsadvokatembeter er positiv til den foreslåtte lovendringen, men anser ikke lovendringen for å være tilstrekkelig dersom målet også er å forebygge organisert tigging og utnyttelse av mennesker til tigging og gateartisteri. Hordaland Statsadvokatembeter er av den oppfatning at et totalforbud mot tigging vil gjøre det lettere for politiet både å forebygge og straffeforfølge utnyttelse av barn og ressursvake mennesker til tigging.

Lovendringen slik den er foreslått vil i første rekke gjøre det enklere å registrere hvem som driver pengeinnsamling i kommunen og omfanget av dette. Det er imidlertid ikke her de største utfordringene ligger i forhold til det voksende antall tiggere som kommer til Norge.

Ifølge Europol og EGCC¹ er det et økende problem at barn og ressursvake mennesker utnyttes til tigging i Europa. En rekke land har lovfestet forbud mot tigging, herunder blant annet Romania. Det fører til at de land hvor tigging er tillatt blir særs attraktive for slik virksomhet. At tigging er tillatt i Norge medfører store bevismessige utfordringer for politi- og påtalemyndighet i saker hvor det er mistanke om at barn eller ressursvake mennesker er gjenstand for utnyttning. Så langt er det kun avsagt en dom i Norge for utnyttelse av barn til blant annet tigging (Bergen tingretts dom av 5.6.2012), men mørketallene antas å være betydelig. Til illustrasjon vises det til at ett av barna omhandlet i dommen fra Bergen tingrett ble innbrakt over 30 ganger av politiet i Norge i 2008 og 2009. Hun var da 13 år. Samtlige innbringelser gjaldt tigging/ordensforstyrrelse eller vinningskriminalitet. Hver gang ble hun levert tilbake av politi og barnevern til de personene som senere ble dømt for å ha utnyttet henne. De siktede i saken hadde sendt over NOK 800 000,- til Romania. Dersom man legger til pengetransaksjonene foretatt av 3 andre nære familiemedlemmer av de siktede (*som ikke var pågrepet i saken*) så var totalbeløpet nærmere 2 millioner kroner i løpet av noen få år (2008 – 2010). Store deler av pengebeløpene stammet fra barnas tigging og salg av falske gullringer.

¹ Expert Group for Cooperation on Children at Risk, Council of the Baltic Sea States

En har også andre eksempler på at saker som gjelder barn som utnyttes til tigging og har vist seg bevismessig vanskelig, jf Rt 2012 side 1175. Saken illustrerer de bevismessige utfordringer som foreligger når det er mistanke om at foreldre utnytter barn til tigging og gateartisteri og det svake vern utenlandske barn har mot slik utnytting i Norge.

Sakene illustrerer også det betydelige inntekspotensialet som foreligger når barn deltar i tigging/gateartisteri. I Romania er gjennomsnittlig årslønn tilsvarende NOK 35 000,-. Å gjennomgående fremstille rumenske tiggere som fattige er derfor svært upresist. Mange rumenske statsborgere tjener vesentlig bedre på tigging og gateartisteri i Norge enn for eksempel lærere, sykepleiere eller polititjenestemenn gjør i hjemlandet.

Etter Hordaland Statsadvokatembeters syn er det problematisk og uheldig at den foreslåtte lovendringen ikke skiller mellom voksne og barn. At det skal være adgang til å registrere/melde inn barn som gatemusikanter/pengeinnsamlere kan oppfattes som at norske myndigheter aksepterer at små barn deltar i foreldrenes næringsvirksomhet. En slik adgang medfører også bevismessige problemer i forhold til subjektiv skyld dersom det senere iverksettes politietterforskning opp mot mulig menneskehandel. Foreldrene eller andre foresatte vil hevde at de trodde det var tillatt å bruke barna i slik virksomhet siden politiet lot dem registrere barna.

Så lenge det er klare holdepunkter for at barn som tigger og spiller utgjør betydelige inntektskilder for voksne så bør det være et mål å stanse denne virksomheten. Når Departementet ikke vil foreslå totalforbud mot tigging så bør det åpnes opp for en adgang for kommunene med hjemmel i politiloven § 14 å nekte barn under 12 år å drive pengeinnsamling og gateartisteri på offentlig sted. Et forbud vil gjøre det lettere for politiet å gripe inn ovenfor personer som utnytter barn til tigging og gateartisteri. Forbudet vil også kunne forhindre at foreldre tar barna ut av skolen for at de skal være med til Norge for å tigge eller opptre som gatemusikanter.

Eirik Stolt-Nielsen
Førstestatsadvokat

Rudolf Christoffersen
Konstituert Statsadvokat

Gjenpart: Riksadvokaten